

FORMAREA COMPETENȚELOR ANTREPRENORIALE

ALE STUDENȚILOR PEDAGOGI

Victoria Cojocaru, dr.hab.prof.univ.

Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară, UST

Liliana Săndulescu, drd., Pitești, România

Ticuță Elena-Roxana, dr., Liceul Teoretic „Ion Cantacuzino”, Pitești

Rezumat. Necesitatea educației antreprenoriale. Actuala societate aduce sistemului educațional cerințe tot mai exigente, formulând o comandă socială inexistentă anterior. Aceste schimbări sunt generate, în special, de transformările considerabile din ultimele decenii, de necesitatea de cetățeni activi, cu inițiativă, capabili să se integreze în această societate și să participe, la rândul lor, la continuarea progresului acesteia.

Abstract. Need of entrepreneurial education. The current society brings to the education system more and more demanding requirements, formulating a previously non-existent social order. These changes are generated, in special, by the considerable changes in the last decades, by the need for active people, with initiative and to be able for efficiently integration into this society and to participate in its further progress.

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele fundamentale pentru învățarea pe tot parcursul vieții identifică „spiritul de inițiativă și spiritul antreprenorial” drept una dintre cele opt competențe fundamentale, care trebuie incluse în toate etapele învățământului și ale formării. Statele europene dezvoltate manifestă un deosebit interes pentru formarea competențelor antreprenoriale la elevi.

În acest context, Republica Moldova urmează să dezvolte o nouă generație de antreprenori, abilitățile respective urmând să fie cultivate începând cu școala primară și dezvoltate la nivel superior, în licee și facultăți, ca persoana să dispună de aptitudini și capacități sporite, de competențe și performanțe ce vor orienta activitatea spre eficientizarea afacerilor.

De aceea, pentru formarea competențelor antreprenoriale trebuie utilizate, pe lângă cele mai bune practici tradiționale, o serie de activități moderne, interactive, este nevoie de găsirea unor idei noi, inovatoare, adaptare la cerințele mondiale, de utilizarea materialelor didactice diversificate și a tehnologiei de ultimă generație, și, de asemenea, toate acestea trebuie completate cu o aplicabilitate practică eficientă, cu exemple concrete, care se pot transpune în viața unui viitor antreprenor, în contacte directe cu manageri de top, ce au o experiență bogată în diferite domenii sau cu reprezentanți ai unor instituții publice sau private implicate în mediul de afaceri.

Astfel, din punct de vedere pragmatic, este absolut necesară formarea competențelor de antreprenorat, întrucât nivelul de pregătire antreprenorială în rândul elevilor, studenților nu corespunde cerințelor standardelor europene.

Importanța problemei abordate rezidă în valorificarea educației antreprenoriale ca disciplină obligatorie, în special pentru elevii de liceu, având rolul de a forma viitori antreprenori și de a-i integra în contextual unei societăți concurențiale, aflate la nivelul standardelor Uniunii Europene. Abordarea unui învățământ din perspectiva competențelor

rămâne a fi unul dificil sub aspectul conceptualizării și implementării în practica educațională. Formarea competențelor antreprenoriale este de o stringentă actualitate ca proces și realizare.

Procesul de formare a competențelor antreprenoriale, fapt ce asigură creșterea șanselor tinerilor de a deveni întreprinzători; conștientizarea faptului că persoanele implicate în antreprenoriat au mai multe oportunități de a-și exersa libertatea creativă, de a-și întări încrederea în sine și de a-și controla propria viață; abordarea antreprenoriatului și a educației antreprenoriale ca pe un proces evolutiv, stimulând spiritul antreprenorial pentru a acționa într-un nou climat economic caracterizat prin competitivitate ridicată și un înalt grad de inovare.

În contextul socio-economic actual, școala, universitățile urmează să dezvolte o nouă generație de elevi, studenți cu abilități antreprenoriale care trebuie să fie cultivate începând cu școala primară până la nivel superior, în licee și facultăți. Ariile curriculare din învățământul preuniversitar și universitar trebuie să cuprindă expuneri despre mediul antreprenorial și contribuții efective la susținerea acestuia. Introducerea unor scheme bazate pe practica aplicată, cum ar fi microîntreprinderi create și conduse de elevi, stundenți reprezintă un instrument eficient pentru dezvoltarea abilităților antreprenoriale. Este foarte importantă susținerea inițierii unor programe antreprenoriale, începând din școala primară până la nivelul facultății, prin răspândirea mesajului „Îți poți crea propria afacere”. Implicarea elevilor, studenților în activitatea unor mini-companii sporește substanțial șansele ca tinerii să-și creeze propria afacere.

Persoanele implicate în antreprenoriat au mai multe oportunități de a-și exersa libertatea creativă, de a-și întări încrederea în sine și au, de asemenea, o mai mare capacitate de a-și controla propriile vieți. Dezvoltarea unei culturi antreprenoriale vaste va maximiza succesul economic și social, individual și colectiv pe o scară locală, națională și globală. În acest sens, modelul educației antreprenoriale americane este unul dintre cele mai vechi și mai complexe din lume, cu o amplă experiență în domeniu, cu idei și metode moderne, inovatoare, care ar putea reprezenta o bază solidă pentru formarea și dezvoltarea competențelor antreprenoriale în condițiile locale. De asemenea, antreprenoriatul este inclus în programele școlare naționale în majoritatea țărilor europene, cel puțin într-o anumită măsură: în unele ca disciplină obligatorie, iar în altele ca opțional. În acest context, cultura antreprenorială reprezintă o necesitate a comunității globale, întrucât are rolul de a dezvolta abilitățile și comportamentele tinerilor întreprinzători, care vor acționa într-un nou climat economic, caracterizat prin competitivitate ridicată și un înalt grad de inovare [3].

.Cu scopul de a explicita rolul *educației antreprenoriale* în sistemul educațional, se poate spune că, având un pronunțat caracter aplicativ, accentuează dimensiunea acțională în formarea personalității elevului, studentului, cadrelor didactice.

Potrivit opiniei lui Andoni V. educația antreprenorială contribuie direct la formarea competențelor necesare pentru afirmare, le cultivă tinerilor spiritul de inițiativă și îi

pregătește pentru integrarea în societate, le educă cultura și etica economică, îi ajută în orientarea profesională etc. [1, p.7].

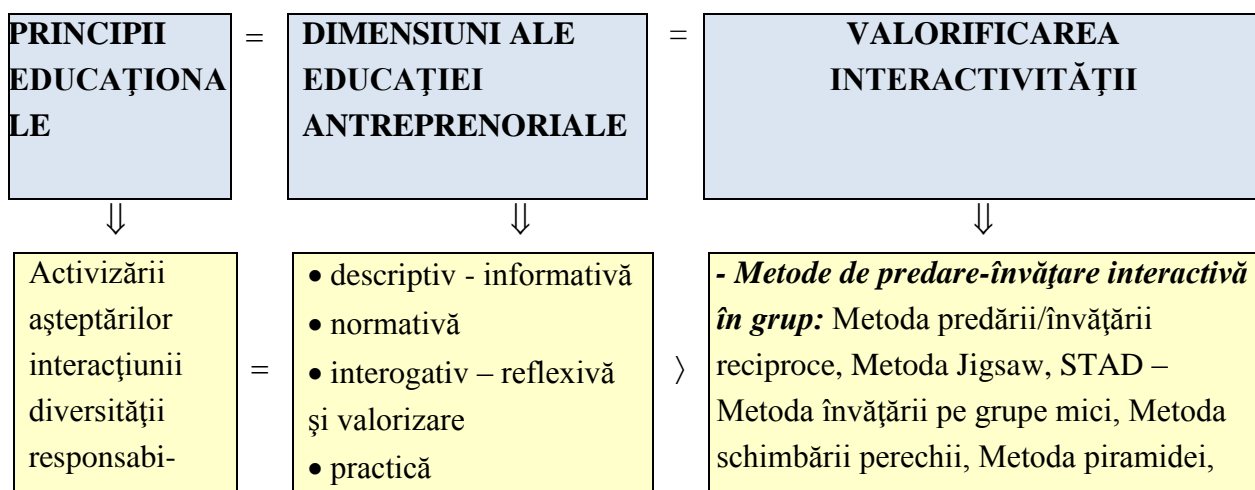
Educația antreprenorială reprezintă un factor cheie în dezvoltarea mentalității și spiritului antreprenorial, formând elevii, studenții ca viitori antreprenori de succes, motivați și flexibili, adaptați la nevoile societății moderne. După cum s-a constatat, cei mai mulți cercetători sunt de părere că educația antreprenorială ajută la formarea acelor competențe antreprenoriale care contribuie la înțelegerea modului optim în care condițiile economice, educaționale sau de altă natură pot fi orientate spre stimularea activității micii afaceri într-un mod social și economic benefic [2].

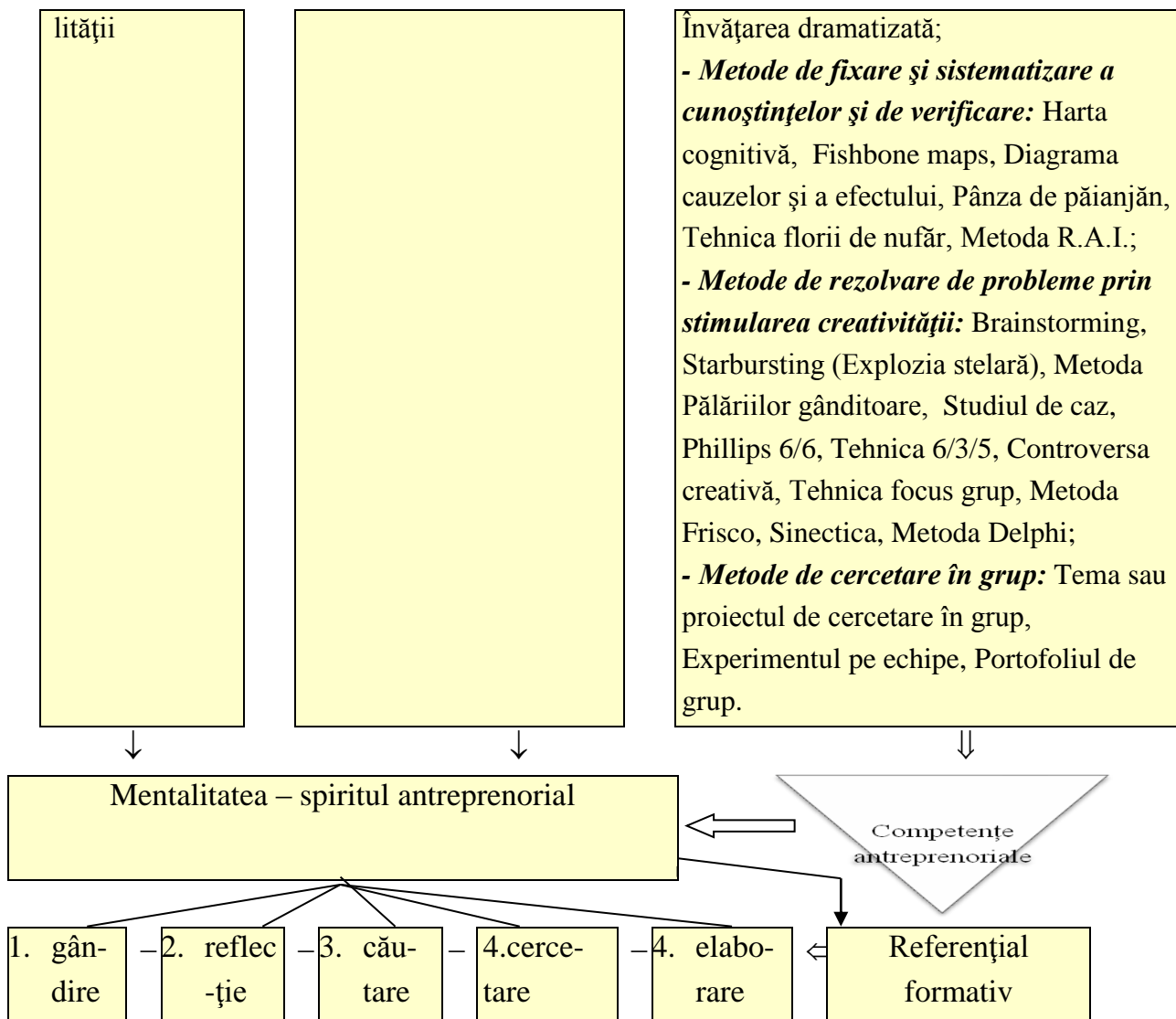
Competențele antreprenoriale care urmează a fi formate prin procesul de predare-învățare-evaluare în cadrul educației antreprenoriale au la bază și promovează următoarele valori și atitudini: independență în gândire și în acțiune, relaționare pozitivă cu ceilalți, responsabilitate în activitatea antreprenorială, liberă inițiativă. Educația antreprenorială urmărește formarea competențelor specifice care să-i permită orientarea profesională spre a deveni antreprenor, iar prin valorificarea potențialului său să acționeze eficient în orice domeniu [4].

Pentru o abordare metodologică a formării competențelor antreprenoriale s-au studiat competențele antreprenoriale care reprezintă capacitatea de a elabora și implementa un proiect, capacitatea de a lucra în cadrul unei echipe, capacitatea de inițiativă și de a raspunde pozitiv la schimbări, capacitatea de a evalua și a-ți asuma riscuri în anumite situații. La nivelul UE inițiativa antreprenorială este considerată o prioritate.

Formarea competențelor antreprenoriale presupune obligatoriu abordarea formativă a învățământului și constituirea unor medii de autonomie și lipsă de formalisme permițând colaborarea în care sarcinile de învățare să fie global-integratoare, necesitând evaluarea și planificarea, implicând decizia și argumentarea în condițiile de incertitudine și având finalități practice mai concrete.

În baza ideilor sintetizate a fost elaborată *Metodologia formării competențelor antreprenoriale*, prezentată în figura 1.2.

Referențialul formativ s-a elaborat din cinci categorii:

- *gândire*: identificarea calităților și competențelor întreprinzătorului; exemplificarea formelor de răspundere în afaceri; definirea și expunerea tipurilor de risc în afaceri; recunoașterea modalităților de minimizare a riscurilor
- *efort mintal (reflexiv)*: analiza aptitudinilor proprii; interpretarea consecințelor activității antreprenoriale asupra consumatorului și asupra mediului; identificarea și analiza principiilor etice în relațiile de afaceri
- *efort mintal de căutare*: recunoașterea acțiunilor, proceselor și conceptelor antreprenoriale; identificarea prevederilor legislative referitoare la activitatea antreprenorială; identificarea resurselor necesare derulării unei afaceri
- *efort mintal de cercetare*: descoperirea traseului profesional; evaluarea rezultatelor afacerii; investigarea elementelor comune și specifice pentru reușita în afaceri
- *efort mintal de elaborare*: utilizarea instrumentelor necesare studierii pieții; elaborarea planului de afaceri; aplicarea aptitudinilor specifice în derularea planului de afaceri; elaborarea strategiilor de promovare a produsului

În cadrul fiecărei categorii se pot forma următoarele competențe antreprenoriale specifice, astfel că, viitorii pedagogi vor putea să: recunoască acțiunile, procesele și conceptele antreprenoriale; descopere traseul profesional; identifice calitățile și competențele întreprinzătorului; analizeze aptitudinile proprii; identifice prevederile legislative referitoare la activitatea antreprenorială; utilizeze instrumentele necesare studierii pieții; identifice resursele necesare derulării unei afaceri; elaboreze planul de afaceri; aplice aptitudinile specifice în derularea planului de afaceri; elaboreze strategii de promovare a produsului; evalueze rezultatele afacerii; exemplifice formele de răspundere în afaceri; identifice și analizeze principiile etice în relațiile de afaceri; interpreteze consecințele activității antreprenoriale asupra consumatorului și asupra mediului; definească și expună tipurile de risc în afaceri; recunoască modalitățile de minimizare a riscurilor; investigheze elementele comune și specifice pentru reușita în afaceri. Definind competențele ca ansambluri structurale de cunoștințe și abilități dobândite prin învățare, ce permit identificarea și rezolvarea unui domeniu în contexte diferite, s-au specificat competențele antreprenoriale din perspectiva diverselor valori și atitudini.

O bună formare inițială a viitorilor pedagogi ar trebui să beneficieze de învățarea antreprenorială. Studiind într-o instituție care aplică educația antreprenorială în sens larg, viitoarele cadre didactice dezvoltă o gamă de competențe și metode care le permit să aibă ei înșiși un spirit inovator și antreprenorial. Profesorii cunoscând principiile antreprenoriatului sunt capabili să aprindă ”scânteia antreprenorială” și să-și inspire elevii, studenții chiar de la începutul carierei lor profesionale.

Spiritului antreprenorial permite dezvoltarea abilităților de conducere și a deprinderilor de viață, fiind din ce în ce mai recunoscut faptul că acestea reprezintă o competență cheie. Spiritului antreprenorial și inovarea generează noi modalități de învățare, viață și muncă. Încorporarea spiritului antreprenorial și a inovației, abordările transdisciplinare și metodele interactive de predare în învățământ necesită modele, arhitecturi și standarde noi.

Instituțiile academice trebuie să-și revizuiască programele pentru a permite dezvoltarea de competențe adecvate secolului XXI. În acest sens, este necesar angajamentul instituțiilor împreună cu strategii clare și planuri concrete de acțiune. În prezent, toate discuțiile legate de educația antreprenorială rămân simple vorbe, fără a-și găsi însă aplicabilitatea concretă în plan practic pentru studenți. Instituțiile academice trebuie să pună rezultatele discuțiilor în aplicare, fapt ce include furnizarea de stimulente adecvate și sprijin pentru pedagogi și studenți. Inițiativele conduse de studenți ar trebui să fie încurajate pentru a dezvolta interesul studenților în ceea ce privește antreprenoriatul. În Europa, se evidențiază ca o mare necesitate creșterea numărului profesorilor de antreprenoriat, precum și dezvoltarea ulterioară a acestora, prin furnizarea de programe adecvate de training, în special în metodele de predare interactivă. Antreprenorii și celelalte persoane cu experiență în domeniul antreprenorial ar trebui să aibă acces, să fie încurajați și instruiți pentru a preda. Pe lângă valorile transmise în cadrul cursurilor, antreprenorii și cei cu experiență în

domeniul antreprenorial vor intensifica, de asemenea, spiritul antreprenorial în întreaga instituție și vor crea și întări legăturile cu comunitatea locală și ecosistemul antreprenorial.

Sondajele de opinie arată că 5% din studenții universitari au o afacere sau doresc să inițieze una, însă nu știu cum să înceapă o afacere proprie.

Există mulți absolvenți de universitate care dau dovadă de abilități și interes pentru activitățile antreprenoriale, dar ei nu dispun de spații și au nevoie de consultanță pentru a începe o afacere, în special, în faza inițială. În consecință, acești potențiali tineri antreprenori pleacă peste hotare încercând să inițieze acolo o afacere. În acest mod, Moldova îi pierde pe viitorii antreprenori care ar putea să genereze o creștere economică și noi locuri de muncă. Din acest motiv, este necesară:

Integrarea cursurilor de antreprenoriat (despre lansarea unei întreprinderi mici, scrierea unui plan de afaceri, strategia afacerii etc.) în curricula învățământului superior, cursuri care trebuie să fie predate de profesori sau antreprenori care au realizat succese în afacerile lor.

- instruirea profesorilor de antreprenoriat în metode inovative de predare a antreprenoriatului.

Universitățile urmează

Să considere antreprenoriatul o parte componentă importantă a curriculei universitare;

- Să integreze cursurile de antreprenoriat în curriculum și teme de antreprenoriat în alte cursuri;
 - Să sprijine programele de pregătire a cadrelor didactice universitare care predau antreprenoriatul;
 - Să încurajeze schimbul de experiență cu alte instituții de învățământ superior;
- Să stabilească legături mai strânse cu mediul de afaceri și antreprenorii;
- Să creeze consorții de cercetare și științifice, precum și centre comune de cercetare, cu participarea universităților, institutelor de cercetare și a întreprinderilor, accesibile tuturor membrilor consorțiului;
 - Să realizeze programe și proiecte de cercetare, coordonate în cadrul consorțiului;
 - Să încurajeze participarea specialiștilor de la unitățile de cercetare la activitățile specifice ale instituției de învățământ partener, în baza contractelor de cooperare;
 - Să realizeze programe comune de masterat și doctorat cu antrenarea antreprenorilor în calitate de consultanți pentru autorii tezelor de masterat și doctorat;
 - Să implice studenții și doctoranzii în activitățile de cercetare desfășurate în universități și institutele de cercetare;
 - Să încurajeze mobilitatea internațională a personalului didactic și cercetătorilor.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării urmează:

- Să sprijine eforturile de dezvoltare a învățământului de antreprenoriat în universitățile de stat;

- Să introducă finanțarea în granturi de stat pe bază de concurs a proiectelor inovative de cercetare în universități;
- Să acorde sprijin pentru instruirea profesorilor în materie de antreprenariat;
- Să faciliteze schimbul de experiență în educația antreprenorială;
- Să sprijine schimburile internaționale de cadre universitare.

Bibliografie

1. Andoni V. Educația antreprenorială în școală de la vorbe la fapte. În: Didactica Pro. Chișinău, 2008, nr. 3 (49), p.6-7.
2. Certan S. Antreprenoriatul: competență și performanță. În: Modalități de integrare a procesului de studii, cercetărilor științifice și practicii în educarea antreprenorilor competenți și performanți. Chișinău: CEP USM, 2009. 316 p.
3. Cojocaru V., Ticuță R. Competențe antreprenoriale prin metode interactive. Ghid metodic. Chișinău: 2011. 148 p.
4. Năstase C. Antreprenariat. Note de curs. Universitatea “Ștefan cel Mare” Suceava Facultatea de Științe Economice și Administrație Publică, Master: Management și administrarea afacerilor MAAF anul I. Suceava 2009-2010 www.scribd.com
5. Ticuță R., Cojocaru V. Problema antreprenariatului din perspectiva experiențelor educaționale. În: Studia Universitatis, seria „Științe ale educației”. Chișinău, 2010, nr.5 (35), p. 179-186.

IMPACTUL CERCETĂRILOR INTERDISCIPLINARE ASUPRA CALITĂȚII PROCESULUI EDUCAȚIONAL

Eduard Coropceanu, dr., prof. univ.

Universitatea de Stat din Tiraspol

Abstract. Interdisciplinary studies allow multilateral and profound analysis of phenomena/materials, which contributes to strengthening research competence. The research process must have a continuity from the pre-university level to the university one. Studies in the initial dual training programs create a series of opportunities for undertaking complex research, employment, analyzing complex processes, etc. An important factor in the professional development is the research in Bachelor/Master/Doctoral theses, which are often interdisciplinary or even transdisciplinary.

Evoluția socio-economică dinamică, cu un ritm ascendent, impune revizuirea și perfecționarea unor elemente ale procesului educațional. Apar noi priorități în educație, dictate de necesitățile pieții muncii și dezvoltarea rapidă a tehnologiilor. În acest context, este necesară sincronizarea evoluției metodologiei didactice cu aceste schimbări, care devin tot mai accentuate. Putem identifica mai multe tendințe prioritare în învățământul contemporan: instruirea cu utilizarea tehnologiilor performante; dezvoltarea spiritului